

Requiem over een oude beuk in het Spaarbankbos

■ Aantasting door drie soorten zwammen werd hem fataal

Wie kent niet de oeroude beuk links naast het oorlogsmonument tegenover de Hoge Bank in het Spaarbankbos. De oplettende wandelaar zal hebben opgemerkt dat de boom door de jaren heen steeds dunner in het blad kwam.

Al jaren groeien tot vier meter hoog bundels grijze gaatjeszwammen op de schors. De zwamdraden (mycelium) halen voedsel uit de sapstroom van de boom. De beuk raakte ernstig verzwakt. De afgelopen zomer kwamen daarbij twee enorme bundels van de reuzenzwam op de wortels aan de voet van de beuk. Op de onderstam verschenen dikrandtonderzwammen. Eigenaar van het bos, Stichting Het Drentse Landschap, besloot alle takken te verwijderen vanwege gevaar voor wandelaars. Rayonhoofd Harald de Graaff stelde voor de stam te laten staan, totdat ook die gevaar oplevert. Op de stam kunnen paddenstoelen als porceleinzwam en tonderzwam voorlopig hun gang gaan.

't Kienholt

Naar aanleiding van aantasting door aanplant van uitheemse struiken in beekdalbos het Grittenbos door de directie van zieken-

huis Bethesda, werd begin zeventiger jaren milieuwerkgroep 't Kienholt opgericht. Leo Mulder, eigenaar van champignonkwekerij Agarica, werd meteen lid. Na een vergadering van de werkgroep nam hij mij mee naar de kwekerij. Hij wilde nog even de apparatuur controleren. Staande tussen de kweekbedden vertelde hij met tranen in zijn stem over de gebeurtenis van 1 augustus 1943. Zijn vader, notaris Johannes Mulder (1887-1943), werd door de bezetter achter zijn bureau weggehaald met het bevel: "Mitkommen! Schnell!" De notaris mocht zijn colbert nog over zijn vest aantrekken, maar van afscheid nemen was geen sprake. In het Spaarbankbos werd hij doodgeschoten. "Waarom!", zei Leo, "waarom, Hero!" Ik kon hem geen antwoord geven, staarde ontdaan naar de halfwas champignons op het kweekbed en kreeg een brok in mijn keel. Hetzelfde "waarom" zal

De gekandelaberde oude beuk met monument. Hero Moorlag

geklonken hebben in de familie van Adriaan Baas en Jonkheer De Jonge die tegelijk met notaris Mulder werden gefusilleerd. Op 3 augustus werden de Joodse mannen Levie en Manus van der Wijk hier doodgeschoten. Misselijk maken de willekeur van de bezetter die moet hebben geweten dat de droom van hun Führer, Das tausendjarige Reich, niet zou uitkomen. Maar toch onschuldige burgers vermoorden. Represaille, moord uit wraak. Heeft de beuk de bevelen gehoord en de schoten van het vuurpeleton, de lijken gezien? De lichamen moesten een dag blijven liggen. Heeft de beuk het intense verdriet en de woede gezien van familieleden die hun geliefden kwamen ophalen? Van het gesprek met Leo heb ik een herinnering. Ik kreeg van hem een uitgegroeide champignon om een sporenfiguur te maken. Dat figuur plakte ik in mijn eerste padden-

stoelengids. Tekst: Agaricus bisporus, 23 oktober 1974, Leo. Steevast begon Leo over zijn vader. Tot zijn dood heeft hij nooit een stap in Duitsland gezet. "Schoften!", zei hij. Ga eens op de Hoge Baanke in het Spaarbankbos zitten en overdenk welk drama zich hier heeft voltrokken. Het monument is gemaakt door kunstenaar Albert Geertjes en op 25 februari 2003 onthuld door Leo Mulder in aanwezigheid van andere nabestaanden.

Vitale rode beuk

De oude beuk bij het monument is gekandelaberd. De dikke takken liggen op de grond. Mismakkt steken de stompen aan het einde van de stam de lucht in, alsof de boom een requiem over zichzelf afroept. De bundels reuzenzwammen kondigden het einde aan van de beuk. Het mycelium van deze parasiet zat diep in

het wortelstelsel. Een gastheer die de waterhuishouding danig verstoort en de wortels doet rotten. Witrot is dodelijk. De beuk heeft het gevecht met de reuzenzwammen verloren en werd instabiel. De beheerder besloot tot veteranensnoei, het verwijderen van de kroon. Een IVN'er appte me tijdens de kap: "Vanmorgen heb ik afscheid genomen van de oude beuk bij het monument." Maar er is hoop! Rechts van het monument staat een rode beuk. Nog niet zo dik als die goeie oude, maar hij is vitaal. Een verdrietige plek door oorlogsmonument en instabiele oude beuk, maar wel een plek met hoopvolle toekomst van een gezonde rode beuk. Deze beuk was in 1943 nog jong, maar kan ook worden beschouwd als "de boom die alles zag". ■

Hero Moorlag

Reuzenzwam aan de voet van de oude beuk. Hero Moorlag

Gestreepte reuzin uit zuiden is algemeen op Havelterberg

Twee weken geleden was ik op een mooie herfstochtend op de Havelterberg om een heischraal grasland te inventariseren. Voordat wij met de maai-combinatie het gebied ingaan, controleer ik of er kwetsbare planten of dieren aanwezig zijn die tijdens de werkzaamheden moeten worden beschermd. Als ik het veld inloop, gaat er een wolk van kleine sprinkhanen voor mij uit. Dit veld is een combinatie van heide en bloemrijk grasland. De bodem is arm aan voedingsstoffen waardoor er veel verschillende, vaak zeldzame planten groeien. Hier staan bijvoorbeeld tormentil, dop- en struikheide, liggende vleugeltjesbloem, schapenzuring, echte guldenroede, stekelbrem en op de nattere plekken klokjesgentiaan. Het veld wordt één keer per jaar

gemaaid, zodat het steeds schraler wordt, hetgeen voor deze planten noodzakelijk is. Op sommige plekken staat de heide nog in bloei. Dat zijn pas echte laatbloeiers. Terwijl ik het veld doorkruis, valt het mij op dat er overal witte bolletjes in het gras hangen, die wel wat weg hebben van lampionnetjes. Nadere inspectie leert mij dat dit lampionnetje hoort bij een dikke, geel-zwart-wit gestreepte spin. Met zijn poten erbij meet hij een kleine 4 centimeter. Het is de tijger- of wespspin, één van de grootste spinnen van West-Europa. Hij maakt net als de bekende kruispin een wielvormig web, dat laag in het gras hangt. Hierin vangt hij vooral sprinkhanen en kleine insecten. Eigenlijk moet ik zeggen 'zij' want al deze grote exemplaren zijn de vrouwtjesspinnen. De

mannetjes worden maximaal 6 millimeter, dus nog geen fractie van deze gestreepte reuzinnen.

Nieuwkomer

De wesps- of tijgerspin komt oorspronkelijk uit het Middellandse Zeegebied en is rond 1980 voor het eerst in Nederland waargenomen. Doordat het geleidelijk aan steeds warmer wordt, vind je de wespspin nu in grote delen van het land. Het is nog geen algemene soort, maar in heide- en bosgebieden kom je hem steeds vaker tegen. De lampionnetjes die ik hier overal in het veld aantref zijn de eicocons. Daarin legt het vrouwtje in augustus tot wel vierhonderd eieren. Na ongeveer een maand komen de jonge spinnen uit het ei. Ze overwinteren in deze cocon en komen in maart of

Wesps- of tijgerspin op de Havelterberg, vrouwtje bij eicocon. Hans Kruk

april naar buiten. Het mannetje heeft een veel korter leven dan het vrouwtje. Na de paring wordt hij meestal ingesponnen door zijn vrouw, om later te worden opgegeten. Zo dient hij zijn nageslacht nog tot voedsel. Na mijn

eerste ronde heb ik zeker vijftwintig lampionnetjes geteld. Zeldzaam is de tijgerspin hier belist niet. ■

Hans Kruk,
boswachter Staatsbosbeheer